

Aðalfundur Hörpu fyrir árið 2012, haldinn 29/4 2013.

Skýrsla forstjóra

Í dag urðu mikil og merk tíðindi þegar tilkynnt var að verðlaun Evrópusambandsins fyrir nútímabyggingarlist, kennd við Mies van der Rohe, árið 2013 falli í skaut Hörpu, tónlistar- og ráðstefnuhússins í Reykjavík. Verðlaunin, sem veitt eru annað hvert ár, eru einhver virtustu verðlaun á þessu sviði í heiminum svo þetta er ekki bara áfangi í sögu Hörpu, heldur í sögu byggingarlistar á Íslandi og skipulagsmála í Reykjavík.

Verðlaunin voru sett á stofn árið 1987 af Evrópusambandinu og Stofnun Mies van der Rohe í Barcelona. Þeim er ætlað að vekja athygli á því sem best er gert í evrópskri byggingarlist og koma allar byggingar sem lokið var við á árunum tveimur fyrir afhendinguna til greina. Í ár voru 335 byggingar frá 37 Evrópulöndum tilnefndar til verðlaunanna sem nema alls 60 þúsund evrum.

Níu manna dómnefnd, skipuð virtum sérfræðingum víða að úr heiminum, valdi fimm þessara verka á úrslitalista, en þau voru ráðhúsið í Gent, Belgíu, almenningsgarðurinn Superkilen í Kaupmannahöfn, heimili eldra fólks í Alcacer do Sal, Portúgal, Metropol Parasol garðurinn í Sevilla á Spáni auk Hörpu. Að undanfögnu hefur þessi dómnefnd heimsótt alla þessa staði og tekið út verkin. Það var niðurstaða hennar að verðlauna Hörpu, en aðeins ein norræn bygging hefur áður hlotið þessi verðlaun, en það var Óperan í Osló.

Í rökstuðningi sínum leggur dómnefndin einkum áherslu á þrennt: þá ákvörðun að ljúka við byggingu Hörpu þrátt fyrir hrunið, því þar með hafi byggingin orðið tákn endurreisnar íslensks samfélags eftir hrun, fremur en mynd kreppunnar, á góða tengingu hússins við umhverfi sitt og skipulag Reykjavíkur og óvenjulega og merkilega samvinnu við Ólaf Elíasson um gerð glerhjúpsins utan um húsið.

Þessi rökstuðningur hinna glöggu gesta staðfestir það sem við sem vinnum í þessu húsi vitum: Harpa er á góðri leið með að verða eitt merkasta kennileiti Reykjavíkur og um leið félagsheimili allra landsmanna. Og hún kallast á við nýsamþykktu eigendastefnu hússins, þar sem lögð er áhersla á þríþætt hlutverk þess, sem tónlistarhúss, ráðstefnuhúss en líka sem gestamóttöku og

miðstöðvar mannlífs í Reykjavík. Á liðnu ári hefur Harpa fest sig rækilega í sessi á öllum þessum sviðum.

Margir mikilvægir áfangar hafa náðst hjá Hörpu í vetur. Miklar breytingar urðu á t.d. á rekstrarfyrirkomulagi hússins á seinni hluta síðasta árs.

Félagauppbyggingin um reksturinn var einfölduð til muna. Rekstrarfélagið Ago og fasteignafélagið Totus runnu inn í eignarhaldsfélagið Portus, sem hlaut nafnið Harpa – tónlistar- og ráðstefnuhús. Í framhaldinu var ákveðið að leggja móðurfélagið Austurhöfn TR inn í Hörpu, sem jafnframt var breytt í opinbert hlutafélag, ohf. Tóku þær breytingar endanlega gildi 14. febrúar á þessu ári. Lóðafélagið Síkus var hins vegar skilið frá og er nú í eigu ríkis og Reykjavíkuborgar.

Þetta þýðir að það er aðeins eitt félag eftir um rekstur Hörpu, og ein stjórn. Ráðinn var einn forstjóri, sem tók við 1. ágúst 2012, og enginn stjórnarmaður er lengur í fullu starfi við húsið. Með þessu hefur reksturinn orðið bæði einfaldari og skilvirkari.

Fyrir fundinum liggur ársreikningur Hörpu fyrir árið 2012. Rekstrartap fyrir afskriftir, EBITDA, nam 585 milljónum, en afskriftir voru 352 milljónir. Fjámgagnsgjöld voru 1505 milljónir, en framlag ríkis og borgar til fjámögnunar byggingarinnar nam 983 milljónum. Reikningsleg afkoma var því neikvæð um 1419 milljónir. Langstærstur hluti þess, auk afskrifta, eru verðbætur og vextir á láni sem tekið var til að ljúka við bygginguna, svokölluðu sambankaláni.

Á nýju ári hafa orðið grundvallarbreytingar á rekstrarhæfi Hörpu. Eigendur breyttu svokölluðu brúarláni í stofnfé, en það nam 795 milljónum. Jafnframt ákváðu þeir að leggja rekstrinum til 160 milljónir á ári í fjögur ár, meðan húsið væri að festa sig í sessi og niðurstaða fengist í ágreining um fasteignagjöld Hörpu, sem nú er fyrir dómstólum, en alls er húsinu gert að greiða 355 milljónir í fasteignagjöld á árinu. Þær álögur eru með öllu óásættanlegar, og þess vegna hefur Harpa höfðað mál til leiðréttingar þeim. Þá er búið að endurfjármagna lánið vegna húsbyggingarinnar með skuldabréfaútgáfu sem Landsbankinn sölutryggði og í krafti þess hefur verið hægt að gera upp skuldir og rétta við fjárhaginn eftir rekstrartap síðustu ára, auk þess sem vaxtabyrðin verður léttari. Í skýringum við ársreikninginn segir: „Skuldabréfaútgáfa sem gengið var frá í apríl 2013 leiðir til þess að árleg greiðslubyrði vaxta og afborgunar mun

breytast, en skapar samstæðunni viðbótar handbært fé á árinu 2013 um 876 milljónir króna.“ Ennfremur segir í skýringum: „ Framlag eigenda, endurfjármögnun samkvæmt skuldabréfaútboði ásamt hækkun á eigin fé mun leiða til þess að samstæðan getur staðið við skuldbindingar sínar og greiðslu alls kostnaðar næstu 12 mánuði frá lokum reikningsársins.“ Skýringar í ársreikningi miðast við næstu 12 mánuði, en við teljum reyndar að rekstur Hörpu sé nú tryggður til a.m.k. ársins 2016.

Ég ætla ekki að fjalla nánar um ársreikninginn hér nema þess sé óskað sérstaklega, enda hefur stjórn Hörpu gert það, og svo eru hér endurskoðendur félagsins til svara einnig. Áritun þeirra er fyrirvaralaus, en ítarlegar skýringar um fjárhagslega stöðu og skuldbindingar er að finna í ársreikningnum, og vísa ég þar til skýringa nr. 14 og nr. 19.

Því má heldur ekki gleyma að reksturinn fer batnandi, ekki síst vegna stóraukinna bókana á ráðstefnusviði; árið 2013 eru þannig bókaðar 55% fleiri ráðstefnur og fundir í húsinu en árið 2012.

Í skýrslu sem Hagfræðistofnun vann í október 2011 er lagt mat á gjaldeyristekjur sem verða til vegna starfsemi Hörpu. Forsendur um dvalarlengd, föruneysi og meðaleyðslu byggja á fyrri könnunum og rannsóknum.

Miðað við áætlaðan fjölda erlendra ráðstefnugesta í Hörpu árið 2013, og sömu forsendur og Hagfræðistofnun styðst við, má gera ráð fyrir að gjaldeyristekjur tengdar ráðstefnuhaldi í Hörpu geti numið 2,75 - 4,35 milljörðum króna árið 2013. Ef gert er ráð fyrir hóflegum vexti fjölda erlendra ráðstefnugesta má áætla að gjaldeyristekjur tengdar ráðstefnuhaldi geti numið allt að 24 milljörðum króna á næstu fimm árum.

Þannig skapar húsið landsmönnum mikil verðmæti, bæði efnisleg og óefnisleg. Þess verður að geta að ráðstefnurekstur Hörpu er til rannsóknar hjá eftirlitsstofnuninni ESA, en við teljum að það ætti að vera hægt að ná sátt um hana, hugsanlega með skýrari bókhaldslegri aðgreiningu ráðstefnurekstrarins. Aldrei hefur annað staðið til en að hann standi undir sér, og þá þróun sjáum við fyrir okkur á næstu árum.

En mestu skiptir aðsóknin sýnir að landsmenn kunna svo sannarlega að meta Hörpu. Frá því húsið var opnað, í maí 2011, hafa næstum 2 milljónir manna sótt það heim, og þar hafa verið haldnir vel á annað þúsund viðburðir.

Harpa er oft undir krítískri smásjá og það er ofur eðlilegt, þar sem húsið er í eigu almennings sem þarf að borga fyrir bygginguna með sínu skattfé. Við kveinkum okkur ekki undan því. En þessi mikla aðsókn, og ótrúleg þátttaka almennings í hinni fjölbreyttu starfsemi í húsinu, sýnir svo ekki verður um villst hve húsið er þrátt fyrir allt kærkomið og hve það gegnir mikilsverðu hlutverki í íslensku þjóðlífi og endurreisn samfélagsins á síðustu árum. Þetta hlutverk á bara eftir að vaxa.

Að lokum vil ég þakka stjórn fyrir afar gott samstarf og öll samstarfsfólki mínu fyrir afar óeigingjarnt og ósérhlífið starf í þágu Hörpu.

Halldór Guðmundsson